

RENÉ BENDA

MOJA
STUDENÁ
VOJNA

MOTÝL

René Benda

MOJA STUDENÁ VOJNA

Copyright © René Benda 2010

Cover photo © Isifa 2010

Slovak edition © Vydavateľstvo Motýľ 2010

ISBN: 978-80-89199-97-6

René Benda

MOJA STUDENÁ VOJNA

VYDAVATEĽSTVO MOTÝL

Ďakujem Márovi, Hane a Linde.

Autor

obsah

Linda	7
Tom	13
Sam	235
Silvie	451

Román čiastočne podľa skutočných udalostí.

Poznámka redakcie:

Naše vydavateľstvo na pranie autora zachovalo spôsob nespisovného vyjadrovania postáv tak, aby čo najviac zodpovedalo prostrediu, v ktorom sa dej odohráva.

Linda

1

„Linda, musíš skočiť!“ kričal som.

Pršalo stále viac. Linda stála na previse asi tri metre nado mnou a pozerala dole.

„Tomi, nemôžem zoskočiť! Je to hrozne vysoko!“

„Just jump!“ povzbudzovala ju Ulrike.

„Linda, skáč už, prosím ťa! Musíme využiť každú minútu!“

Ulrike ju asi sotila, lebo Linda zrazu letela dole. Snažil som sa ju zachytiť, ale nepodarilo sa mi to. Linda dopadla – tak meter vedľa mňa – a zvalila sa na bok.

„Ježiš! Si v poriadku?“

Sklonil som sa k nej a pomáhal jej vstať. Ulrike skočila hneď za ňou. Elegantne do podrepu.

„Nemôžem vstať, mám asi zlomený členok,“ mumlala Linda. Plakala.

„To nie je možné, ukáž.“

„Tu ma to hrozne bolí,“ ukazovala na ľavú nohu. Nevidel som tam nič. Ulrike sa spýtala:

„What happened to her leg?“

„I don't know. Might be broken or something,“ povedal som.

„We have to find out how far we are.“

To bolo presne ono. Potrebovali sme zistiť, ako ďaleko sme boli.

Uvedomil som si, že sa trasiem. Od strachu. A od stresu. Všetko dokopy.

Slzili mi oči, ale nakoniec som sa donútil vytiahnuť mapu a niečo z nej vyčítať. K vode to bolo ešte dvesto metrov.

„Let's go!“ zavelil som.

Musíme sa tam dostať! Cez les k vode, a potom na druhý breh. Aj keby sme mali mávať rukami a preletieť tam – ako raz povedal jeden fízel Majkymu. Aj keby to malo byť úplne nemožné.

„Baby, ideme. Už je to len osemdesiat metrov.“

Zaklamal som, aby som ich povzbudil. Museli sme sa tam dostať skôr, než nás objavia. Zohol som sa k Linde a skúsil ju zdvihnúť.

„Nemôžem vstať. Vôbec tú nohu nemôžem narovnať!“

Naznačil som Ulrike, aby sme ju zdvihli spolu. Chytili sme ju za ruky a zabrali. Podarilo sa. Kúsok sme prešli.

Tridsať metrov bolo za nami. Podarí sa nám to – opakoval som si stále dokola. Ďalších päť metrov. Fungovalo to!

S Ulrike sme podopierali Lindu každý z jednej strany. Snažil som sa pridržať ju vždy, keď došliapla. Pomalým tempom sme prešli ďalších tridsať metrov. Zostávalo tak stoštyridsať. Dostali sme sa až k miestu, kde sa malé rameno spájalo s veľkým. Tam sme museli zabočiť doľava – pamätal som si to podľa mapy.

Fakt sme sa snažili. Všetko išlo OK, len na chvíľu sme sa zastavili. A v tom momente akoby nás opustili všetky sily.

„Fuck, she is too heavy,“ vyprskla Ulrike.

A mala pravdu. Aj keď Linda nevážila ani 60 kíl, pripadala nám neuveriteľne ťažká. Akoby sme niesli mŕtvolu. Uvedomili sme si to, až keď sme zastali. Ona totiž vôbec nespolupracovala. Zrejme nechcela ísť ďalej. Visela nám na ramenách a nespolupracovala. Akoby omdlela.

„Linda, čo je?“

Malátne zdvihla hlavu. Bola aspoň pri vedomí – keď už nič iné.

„Tomi, ja ďalej nejdem,“ vzlykla. „Rozumieš? Nejdem ďalej. I am staying here.“

Povedala to tak, že som vedel, že to myslí vážne. A kvôli Ulrike aj po anglicky.

„Linda, čo si? Musíme sa tam dostať! Dostaneme sa tam! A potom...“

Prerušila ma. Zamávala mi rukou pred nosom.

„Tomi, ty ma nepočúvaš! Nejdem ďalej. Nechcem ísť už ďalej. Nechajte ma tu a utekajte!“

Obrátila sa k Nemke: „Leave me here and run! Run away!“

Čučal som na ňu ako puk.

„Do pekla, bežte už! Utekajte!“ revala.

Jej hlas sa ozýval na celý les.

„Ja ťa tu nenechám, Linda!“

Zrazu som mal pocit, ako keby sa mi to už snívalo. Všetko sa spomalilo. Chcel som nájsť nejakú podporu u Ulrike, ale tá len nechápavo krútila hlavou a nakoniec povedala: „Sorry, guys. Takto to nejde. Ja *musím* ísť ďalej. Nemôžem tu stále na vás čakať, keď sami nechcete. Sorry. Fakt, very sorry.“ A rozbehla sa, utekala preč a ani sa neobzrela. O chvíľu zmizla v kríkoch.

Linda sa zase zvalila na zem. Skúsil som ju zdvihnúť sám. Päťdesiatpäť kíľ snád' ešte zvládnem, do riti. Nevšimol som si pritom, že podo mnou je strmý zráz. Oprel som váhu do zadného lýtku – a konár, na ktorom som stál, sa uvoľnil, ja som stratil rovnováhu a zletel som dole. Breh tam bol vysoký dobrých päť metrov. Spravil som vo vzduchu salto, buchol som si zátylok o nejakú haluz a dopadol som do trstia na dne. Okamžite som sa celý potopil pod vodu. Stihol som sa ešte zachytiť niečoho nad hladinou a vytiahnuť sa na sekundu von. Zalapal som po dychu. Nasal som vzduch a otvoril som oči. Lindu som videl rozmazanú niekde hore nado mnou. Chcel som niečo povedať, ale nedokázal som to. Asi som len naprázdno otváral ústa. V ušiach mi hučalo – taký neprirodzený kvílivý zvuk. Ako ultrazvuk. Vôbec som sa nedokázal pohnúť. Chcel som sa znovu nadýchnuť, lenže v tom momente som omdlel. Prepadol som sa do úplnej tmy.

Tom

1

Narodil som sa v marci 1971.

To bolo vtedy také obdobie, keď sa narodilo veľa detí. Moja mama sa volala Helena a otec Ivo. Ivan Necker.

Mama bola z Bratislavy – z rodiny, čo bývala na Vajnorskej, za Starým centrálnym. Dokonca aj ja si ešte pamätám, kde to bolo. Oco bol Čech. Bol z Prahy, a aj celá jeho rodina. Dedko, jeho otec, mal kedysi veľkú firmu a bol architekt. Lenže po vojne mu firmu zobrali komunisti a začali mu dosť nechutne komplikovať život. Takže dedo sa našťval a presťahoval sa s rodinou do Bratislavy – tu to z nejakého dôvodu tak neriešili a dali mu s politikou pokoj. Dedko hovoril, že tam potrebovali nejakých Čechov, kvôli národnému porozumeniu.

Dedkovi však veľmi chýbala Praha – a tak v roku 1968, keď sa všetko zase trochu uvoľnilo, vrátil sa do Čiech. Oco – Ivo – zostal v Bratislave. Vyštudoval na stavebného inžiniera a našiel si prácu v Inžinierskych sieťach. To bolo OK, lebo ináč by som sa nenarodil.

Druhého dedka som nikdy nepoznal, lebo zomrel skôr, než som bol na svete. Ale moja mama a aj babka Orbánová, jej mama, mi o ňom veľa rozprávali. Druhý dedko bol bratislavský Nemec. Starý *Prešpurák*. Mama preto hovorila veľmi dobre po nemecky, a keď som bol malý, učila aj mňa.

S ocom sa zoznámila na bratislavskom Korze. Bolo to v roku 1968, keď došli Rusi a strieľalo sa na ulici. Chodievala tam so svojou najlepšou kamoškou Evou, ktorá potom, keď som sa narodil, bola moja krstná mama.

Oco mal podnikový byt na Kramároch a tam sme bývali.

A keď som trochu vyrástol, začal som chodiť do škôlky. Na Budatínsku.

2

Škôlka bola kúsok od Vajnorskej – a tam bývala babka Orbánová. Často ma vybrala zo škôlky skôr, než sa naši dostali z roboty. Niekedy som u nej zostal aj spať. Nikdy to nebolo tak, že by sa naši o mňa nestarali. Naopak, starali sa o mňa pekne. Ale u babky som to mal tak rád, že som skoro nikdy nechcel ísť domov na Kramáre. U babky som sa cítil lepšie, lebo mama s ocom sa aj dosť hádali.

Hrozne rád spomínam na to obdobie na Vajnorskej. Babka Orbánová bola ako dedinčanka. Varila všetky také super dedinské jedlá a žila pokojným dedinským životom, aj keď v Bratislave. Chodila každý deň na Martinský cintorín za dedkom, maminým ocom. Cestou vždy niekde nazbierala opadané jabĺčka, aj keď som vôbec netušil, kde – v meste... a uvarila z nich taký jablkový kompót s klinčekom a škoricou. Robila perfektné makové *šúľance* s cukrom a slepačiu polievku. Raz za dva mesiace odcestovala k svojmu bratovi do Cífera, celý týždeň tam pomáhala na záhrade a od jeho manželky Edity za to dostala živú sliepku a zeleninu. Doma potom tú zeleninu zavárala, robila z nej čalamádu, a sliepku dala do kúpeľne do vane. Potom nechala zovrieť obrovský kastról horúcej vody, sliepku podrezala a sparila ju, aby z nej mohla odriapať perie. Bolo to dosť čudné robiť také niečo v bytovke v kúpeľni – ale mňa to fascinovalo. Mal som 4 –5 rokov a na rozdiel od niektorých iných detí som zažil takéto veci, aj keď som z Bratislavy nevytiahol päty.

S babkou Orbánovou som mal super detstvo. Hrozne rád som na to spomínal a čím som bol starší, tým častejšie – asi ako všetci koniec koncov... Napríklad na to, ako sme s babkou boli na povale a ona tam prala v takej starej pracovni, kde bolo hrozne horúco a bolo tam veľa pary. Potom vešala bielizeň na drevené trámy a ja som sa kukal na holuby cez okienka v streche, a tiež v zime na to, ako padal sneh. Ako sme chodili s babkou po bočných uličkách a dvoroch až po Bajkalskú a pozerali, kto má v oknách aké kvetiny. A kto má aké záclony a tak.

Babka mala plno kamarátok a každú chvíľu sme nejakú stretli. Pani Weitzigovú a pani Slovákovú, čo im obidvom už tiež umrel manžel. Aj pani Jonášiovú, čo jej manželovi odrezali nohu a on ležal doma. A pani Tichú, čo mala dve deti a hovorilo sa o nich, že sú to Jehovisti. Niekedy som k nim išiel na návštevu, lebo som sa kamošil s ich synom Majom. Oni mávali na obed len slané fliačky – samotné, len s trochou masla. Chodili do kostola, ale Majo povedal, že sa o tom so mnou nemá baviť. Teda, že sa o tom nemá baviť s *nikým*. Aj babka Orbánová chodila do kostola.

Občas sme stretli aj pani Milkovú – s tou babka ležala v Štátnej nemocnici, keď mala žltáčku. Pani Milková sa jej vždycky pýtala, či ešte stále vyfajčí toľko cigariet, a babka sa hrozne smiala a hovorila, že veď ona nefajčí od tej doby, čo boli na tom infekčnom. Pani Milková jej potom *vyprávala*, že pán Dugovič si našiel voľajakú *mladú*.

„To je katastrofa,“ pohoršovala sa na tom babka. A keď jej pani Milková povedala, že počula, že Američania chcú na nás hodiť neutrónovú bombu, tak sa babka len prežehnávala.

„Na tutti už, na tutti to chcú urobiť, pani Orbánová,“ hovorila pani Milková. No a niekedy ma babka zobrala so sebou na cintorín – za dedkom na Martinský a niekedy – ale len keď som poslúchal – do Slávičieho údolia pri zoo.

Keď som bol príliš divoký, stačilo, aby babka povedala: „A už aj prestaň, azand'alát! Lebo ťa nezeberem do Slávičieho!“ a hneď som bol v pozore. Do Slávičieho som chodil oveľa radšej než na Martinský. Bolo to tam oveľa väčšie a také do kopca, takže sa tam dalo behať hore-dole a tiež tam po hroboch behali obrovské mravce a ušiaci. Dlhو som si myslel, že sú také veľké preto, že žerú tie mŕtvy. No ktovie...

Od tej doby som sa nikdy nebál smrti ani mŕtvych. Ale hrozne, neuveriteľne hrozne som sa bál *neutrónovej* bomby. *Skrz* tú som nemohol spávať.

Okrem babky som mal veľmi rád matkinu kamošku Evu. Eva sa s matkou poznala odjakživa a často chodila k nám na návštevu. Bola volejbalistka, a asi bola aj dosť namakaná, lebo bola v reprezentácii ČSSR a každú chvíľu niekam cestovala. Raz išla do Belgicka na nejaké majstrovstvá a doniesla mi stade krásnu

nafukovaciu loďku. Povedala mi, že Belgicko je kráľovstvo. Belgické kráľovstvo. To ma úplne fascinovalo. Dovtedy som si myslel, že kráľovstvo môže byť len v rozprávke. Ešte viac ma dostala, keď mi povedala, že tam majú aj kráľovnú a princa. Panečku! Takže určite tam majú aj nejakú princeznú! Bol som tým ako posadnutý, vypytoval som sa jej na to stále dokola. Vysvetľovala mi, že aj keď to je kráľovstvo, že to nie je také kráľovstvo ako v rozprávke. Že tam majú aj autá, škôlky apod. To ma trochu sklamalo. Oveľa viac by ma potešilo, keby povedala, že tam majú drakov a čertov.

„Eva, a sú tam boháči a chudobní ako v rozprávke?“

Zasmiala sa.

„To áno. A určite je tam bohatších viac a chudobných menej než u nás...“ povedala.

Z toho som zostal trochu popletený, lebo dovtedy som si myslel, že u nás nie je nikto chudobný. Mama jej na to povedala, aby mi netlačila *také veci* do hlavy, lebo to budem rozprávať v škôlke, a ešte z toho budú problémy...

Ale zaumienil som si, že raz sa tam musím vybrať. Vidieť to. Belgicko. Ozajstné kráľovstvo. Možno by ma tam raz mohla zobrať so sebou, napadlo mi. Hovorila, že na Západe je viac kráľovstiev, Anglicko napríklad a tak.

„Možno by si ma nabudúce mohla zobrať *na Západ* so sebou,“ navrhol som. „Ja som malý, zmestil by som sa s vami do vlaku.“

Smiala sa, keď som ju o tom presviedčal.

„Ja proste musím vidieť tú princeznú! Aj ten drak tam je, len sa určite schováva, aby mu princ neodsekol hlavu!“

Druhý raz mi Eva rozprávala o Ríme a o Vatikáne. To ma už tak nezaujalo, keďže Rím nebol kráľovstvo. Hrali sme sa pexeso a ona opisovala, ako videla vo Vatikáne pápeža.

„A to je kráľ všetkých pobožných ľudí,“ povedala babka Orbánová. Hrala to pexeso s nami.

Babka Orbánová bola veľmi pobožná. Ja som – na rozdiel od cintorínov – kostoly nemal rád. Báľ som sa tam – tých ich kostolných pesničiek, ako tam všetci kvílili, a takej tej zvláštnej vône.

„Vatikán neni zaujímavý,“ vyhlásil som. „Radšej by som išiel s Evou do Belgicka. Už mi aj tá lodička praskla a oco ju zalepil, ale aj tak fučí. Tak by som si kúpil novú.“

Eva mi nosievala aj také lepkavé cukriky – sisi – a často ma zobrala do lunaparku alebo do krásneho skleníka v botanickej. Alebo na tréning do športovej haly na Pasienkoch, čo vyzerala ako nafukovačka. To som zbožňoval. Všetci tam krásne behali a bolo to tam ako v balóne.

Raz večer k nám došla Luda, mamina sestra, celá bledá, a kričala cez dvere na mamu:

„Hela, rýchlo otvor, niečo sa deje!“

Luda bola v kuse hysterická – odkedy si ju pamätám.

Oco vybehol z kúpeľne len s uterákom okolo pásu. Luda trieskala na dvere a zvonila ako divá. Mama otvorila:

„Čo sa deje?“

Luda vletela dovnútra a dychčala. „Bože, som v šoku, v úplnom šoku!“

„Upokoj sa. Čo sa deje, prosím ťa?“

Luda spustila:

„Eva zdrhla! Predstavte si to. Stretla som Ilonu – vieš tú babu z volejbalu – hrávala s Evou. No vieš – tú zubatú, čo bývala na onom...“

„Ježiš, to je jedno, hovor k veci!“ prerušila ju mama. „Ako zdrhla? Bože! Eva? Eva zdrhla? Nadobro?“

„No jasné, že *nadobro*!“ vrieskala Luda. „Nevrátila sa z pretekov! Z nejakých majstrovstiev či čo. Z Talianska! Čo sa dá zdrhnúť ne nadobro?“

„Takže Eva *emigrovala*?“

Mama civela na Ludu a bolo vidieť, že tomu nemôže uveriť.

To slovo *emigrovala* povedala tak, že som hneď vedel, že to nebude len tak. To, že Eva *zdrhla*, mi prišlo OK. Asi ju niekto naháňal v tej cudzine – keď tam majú kráľovstvá a ktovie čo ešte, pápeža atď., tak sa tam mohlo prihodiť všeličo. Tak proste zdrhla. Hlavne, že bola v poriadku. Ale čo bolo to „*emigrovala*“, to som teda netušil.

„Čo je to *emigrovala*?“ spýtal som sa. Luda prevrátila oči.

„Tomi, choď sa hrať,“ prikázal mi oco.

V tom slove *emigrovala* bolo niečo veľmi čudné. To, ako to matka vyslovila. Trochu mi to dokonca pripadalo, akoby povedala, že Eva umrela. Rozplakal som sa.

Luda povedala: „A môžeme sa čudovať vobec, že zdrhla?“

A matka povedala: „To je hrozné. Čo s ňou teraz bude? Čo tam bude robiť?“

„Evička sa nestratí, ona je šikulka,“ skonštatoval oco.

„Ale prosím ťa,“ zazrela naňho matka. „To neni len tak zdrhnúť, čo si myslíš. Ja by som nikdy nezdrhla.“

A potom ešte o chvíľu vzdychla: „Šak by som nemohla celý život umývať riady volakde...“

„Ale prosím ťa!“ povedala Luda a zas len prevrátila oči.

3

Potom matka otehotnela a narodil sa Rado. Všetci sme sa tešili, a Eva poslala Radovi z Talianska krásnu fľašku na mlieko.

Oco nás často zobral na Kolibu, ktorú sme na Kramároch mali v podstate za domom. Mňa aj Rada v kočiku, a matka zostala doma a vyprážala kura. To bolo fajn, lebo potom sa nehádali.

Oco bol veľmi šikovný, furt voľačo doma vrtal, natieral a tak. A tiež stále cvičil s činkami, takže keď som sa s ním pretláčal, vždy vyhral. Lenže výherca to nemal ľahké, lebo kto vyhral, musel si ľahnúť na zem a nechať sa štekliť do omdletia. A v zime sme sa sánkovali dole po zasneženej asfaltke až k nášmu baraku. Aj keď dole v meste sa už sneh rozpustil, na Kramároch sa držal. Oco miloval more a často mi o ňom hovoril. Staval aj modely námorných lodí, ale nesmel som sa ich ani dotknúť, aby som ich nepolámal. Sľúbil mi, že keď budem väčší, naučí ma, ako sa to lepí.

Od leta ďalšieho roku som potom začal chodiť do školy – na Jelačičku. Celkom mi to išlo. Aj ma to bavilo a našiel som si tam nových kamošov – no ako v škole.

Čas rýchlo letel – aj keď vtedy sa mi to veľmi nezdalo, keďže som bol malý.

Keď som bol tretiak a Rado mal už tri roky, prišiel raz oco skôr z roboty a mal výbornú náladu. Doniesol nám ananásovú tortu a matke krásnu rastlinu v kvetináči. Takú svetlozelenú, s veľkým ružovým pyštekom. Bol som si istý, že tá rastlina je mäsožravá.

Oslavovalo sa, že foter dostal montáž v Líbyi. Vyslali ho tam z jeho podniku – z Inžinierskych stavieb. Neskutočne sa tešil, rozprával mi, aká tam je púšť a krásne more a oni tam budú stavať nejakú veľkú stavbu. Úplne najviac ma fascinovalo, keď povedal, že Líbya je v Afrike. To bola paráda.

„Tomi, a keď bude všetko OK, tak za pol roka zarobím kopec peňazí, a kúpim ti krásne hračky v Tuzexe.“

Mal som vtedy ešte len deväť rokov, ale čo bol *Tuzex*, to som už vedel dobre. Bol to super obchod, kde mali samé *perfektné* veci. Oveľa lepšie než v bežných obchodoch. Dostal som odtiaľ aj to krásne kinderko na Mikuláša. A super žuviny – cigaretové, a prskacie cukríky. V normálnych obchodoch nič také nemali, len pedro a štolverky.

„A potom prídete s mamou za mnou a ty tam budeš chodiť do medzinárodnej školy a cez víkendy pocestujeme k moru alebo na Saharu,“ nadchýnal sa.

Mama ho však prerušila: „Prosím ťa, také veci mu nesľubuj, keď ešte nevieš, ako to bude.“

Celý zvyšok toho dňa som potom premýšľal, aké by to muselo byť v Líbyi úžasné, a ako tam pôjdeme. Druhý deň som išiel do knižnice a požičal som si tri knižky o Afrike. Jednu – Spomienky na Afriku – mi nechcela knihovníčka dať, že je len pre *dospeľých*. Tak som jej povedal, že to chcem pre mamu. Nakoniec mi ju dala.

A potom, akurát to vychádzalo tri roky po Eve, zdrhol aj foter. Odcestoval autobusom do Viedne a odtiaľ mal letieť do Líbye. Lenže zostal v Rakúsku. Využil príležitosť, že mu povolili prvý raz v živote vycestovať na Západ a bál sa, že viac tých príležitostí nebude. Vystúpil z autobusu na Schwechate a rovno tam požiadal o azyl.

Bol to pre mňa ozajstný šok. A nielen pre mňa. Pre všetkých. Vtedy som už chápal, čo to znamená *emigrovať*. Už som vedel, že ani Eva sa do Talianska len tak neodstáhovala – ako sa mi to vtedy matka snažila vysvetliť. Vedel som už, že *zdrhla*. A že teraz býva v Amerike a píše nám odtiaľ pohľadnice. A tiež som vedel, že ani ju, ani otca tak skoro neuvidím. Že ich domov nepustia. Hrozne som za ním plakal. Nechápal som, že nás nechal v Bratislave a nezobral nás so sebou. Veď ja by som tiež pokojne *zdrhol*. Aj Rado plakal a matka, samozrejme, tiež.

O mesiac som ochorel. Dostal som nejakú čudnú chorobu – nikto vlastne nevedel presne, čo to bolo. Prejavilo sa to tak, že som mal horúčku a spravili sa mi na lýtkach a na krku drobné červené bodky. Doktorka na pohotovosti povedala, že sú to veľmi nebezpečné príznaky a že musím byť okamžite hospitalizovaný.

Bolo to otrasné. Pre mňa aj pre matku – bola stále v strese z ocovho odchodu, a teraz toto. V noci o dvanástej chodila sestra trička a merala mi teplotu cez zadok. Cez konečník.

Nesmel som vôbec vstávať z postele. Nič ma síce nebolelo, ale bol som hrozne slabý a vyplašený, lebo všetci okolo sa tvárili tragicky. Ležal som na Bezručke. Matka mi občas prišla zamávať pod okno. Boli sme dohodnutí vždy o dvanástej, lebo vtedy roznášali obed, a tak som mohol vstať. Ináč mohla chodiť len raz za týždeň – cez návštevne hodiny v nedeľu od štvrtej do piatej.

Keď ma konečne po štyroch týždňoch pustili, čakala ma s babkou Orbánovou pred vrátnicou, a išli sme domov taxíkom.

Doma na chladničke ležala pohľadnica od otca z Viedne a červený mercedes – angličák, čo mi poslal. Keď som dovtedy nebol úplne vyliečený, tak v momente, keď som si prečítal otcovu pohľadnicu, som vyzdravel stopro.

„Vidiš, že na nás nezabudol!!!“ kričal som a smial sa a aj som sa rozplakal, lebo toho bolo na mňa veľa.

Aj matka aj babka plakali, ale nehovorili nič.

Problém bol, že ten pekný byt na Kramároch, kde sme celý čas bývali, bol podnikový – a keďže otec už nepracoval v Inžinierskych stavbách a navyše bol emigrant – nárok naň prepadol. Do dvanástich týždňov sme sa mali vysťahovať. Nestíhal som veľmi sledovať, ako sa s tým vyrovnávala matka – mne to však nejako extra nevadilo. Po pobyte v nemocnici sa mi vrátila sila a tešil som sa, že budeme bývať u babky Orbánovej. Kým nám pridelia byt ako sociálnemu prípadu. Teda všetci aspoň dúfali, že nám nejaký byt prednostne pridelia. Aj keď isté to nebolo. Lebo na úradoch žena a deti po emigrantovi nikoho moc *nezaújímali*.

Na byty sa totiž muselo čakať – v poradovníku. Niekoľko rokov, aj päť až šesť.

Okrem toho som stále veril, že foter sa *po nás* vráti a my potom „zdrhneme“ k nemu. Do Rakúska. To by mi tiež nevadilo. Po

nemecky som vedel už dosť dobre – mama ma učila od malička a aj všetky rozprávky som kukal na „Viedni“. Koniec koncov – všetci moji kamoši z Bratislavy vedeli trochu po nemecky – všetci pozerali filmy na Viedni. Keď sme sa hrali na policajtov, tak sme nikdy nekričali „Ruky hore!“ ale vždycky „Hände Hoch!“ a nie „Nestrielať!“ ale „Nicht schießen!“. Lebo aj väčšinu kriminálok sme kukali v nemčine.

Matka ale stále hovorila, že foter bude mať svoj život tam, a už si na nás *nespomene*. To ma vytáčalo. Nechcel som si pripustiť, že by sa na nás vykašlal. Že by nás nechal samých v Československu. Vždy som sa na matku za to našťval.

Po troch mesiacoch sme sa z Kramárov odsťahovali. K babke Orbánovej na Vajnorskú, keďže byt nám nepridelili. Matku si navyše zavolali do mojej školy a musela tam vysvetľovať o fotrovi. Dovtedy sme to zatajili, matka mi tisíckrát povedala, že o tom nesmiem nikde rozprávať. Takže som nikomu nič nepovedal. Jasné ale, že sa to časom prevalilo. Nejaká dobrá duša sa vždy našla. Matka súdružku zástupkyňu nakoniec upokojila a potom nás s tým už neotravovali – hlavne keď zistili, že s fotrom nie sme v kontakte. Okrem toho som nemal problém so známkami – učil som sa dobre. V podstate som sa po fotrovom odchode do učenia zahryzol, takže za pár týždňov som bol najlepší žiak v triede. Ani som nad knihami moc nevysedával, išlo mi to akosi samo, ani neviem ako. V škole sa mi páčilo. Poobede sme chodili do družiny a do školského klubu. Mali sme skvelú pioniersku vedúcu a mňa hrozne bavilo chodiť na pionierske schôdzky. Aj keď som mal fotra emigranta, patrila som k *najlepším* pionierom na škole.

4

V tom veku – to som mal okolo desať rokov – ma veľmi zaujímali všetky tie príbehy o sovietskych pionieroch a partizánoch. Matka ma v tom podporovala. Dúfala, že sa rýchlejšie zabudne na to, čo spravil oco. V štvrtej triede ma zvolili za predsedu triedy a predsedu pionierskeho oddielu. Bol som na to patrične pyšný. Zbožňoval som všetko to pochodovanie, uniformy, odznaky,

nástupy, a všetky tie veci okolo toho. Jediné, čo mi na tom vadilo, boli politické reči – o západných imperialistoch a o zbrojení. To ma deptalo. O tom, že Američania na nás hodia atómovú bombu. Alebo neutrónku. To bola moja nočná mora – ešte stále. Vždy, keď sa o tom hovorilo, sa mi zvieral žalúdok. Keď boli v telke Televízne noviny, mal som pocit, že keď začujem čo len jedno slovo o tom, tak *neviem čo* bude. Takže vždy, keď boli správy, som sa vyhýbal telke alebo som si aspoň zakrýval uši rukami. Neznášal som aj branné cvičenia v škole, kde sa stále preberali také veci, ako výbuch atómovej bomby, ničivé následky jadrových zbraní, civilná obrana, atómový poplach atď.

A neznášal som noviny a rádio, kde o tom písali a hovorili stále dokola. Preteky v zbrojení, zbrane stredného doletu, jadrové hlavičky, imperialisti chcú zničiť svetový mier, atómová hrozba...

Nedokázal som žiť s predstavou, že by mohla byť *nejaká vojna*. Raz som nad tým rozmýšľal celé jedno popoludnie. Na najbližšej hodine vlastivedy som sa potom prihlásil a spýtal som sa:

„Súdružka učiteľka, prečo sa Sovietsky zväz alebo Československo nezačne brániť a nezničí tie jadrové rakety, ktoré proti nám chystajú Američania?“

Súdružka sa usmiala a vysvetlila nám, že to sa nikdy nemôže stať, lebo ZSSR aj ČSSR sú socialistické mierové krajiny a vždy hľadajú len *mierové* riešenia.

„A Rakúsko?“ odvážil som sa spýtať, aj keď mi matka prisne zakázala Rakúsko v škole spomínať. Učiteľka si ma prekvapene premerala.

„Rakúsko je neutrálne. Ale je to naša susedná krajina, takže keby sem dopadli americké strely, postihlo by to aj Rakúsko a iné krajiny. A výbuchy by zabili milióny ľudí.“

Takto pekne nám to vysvetlila. A mne z toho prvý raz neprišlo zle. Vyjasnilo sa mi. Pochopil som totiž, že keby som bol v Amerike, tak by bolo všetko OK – pretože na Ameriku tým pádom nikto bombu nehodí – ČSSR aj Sovietsky zväz budú predsa hľadať to mierové riešenie. Takže tam by som sa atómkym nemusel obávať.

A keby som bol v Amerike, už by som im skúsil vysvetliť, že ani oni sa nemusia obávať Československa. Že Československo chce mier. Tým som si bol istý, že by som ich presvedčil. Veď ja som nepoznal *nikoho*, kto by nenávidel Ameriku. Okrem ľudí v telke.

Takže moja detská paranoja bola vyriešená. Veľmi mi odľahlo. Ten večer mi prvý raz nevadila strašidelná zvučka televíznych správ. Prvý raz som zaspal pokojne, bez obáv. Vedel som, že sa proste stačí dostať do Ameriky.

Žiaľ, o pár dní som pochopil, že také niečo vôbec nie je jednoduché. Matka mi raz-dva vysvetlila, že ona by do Ameriky nešla. Že to nie je len tak. A že by sme nemali kde bývať atď.

„Lenže ani tu nemáme kde bývať,“ namietol som. „V Amerike by sme bývali u Evy.“

„Lenže v Amerike sa musí platiť za doktora,“ vyhlásila matka. „A keď nemáš prachy, nechajú ťa zomrieť.“

To sa mi nepáčilo. Jeden fakt je, že nám to hovorili aj v škole. Trochu to schladilo moje nadšenie – ešte som si pamätal svoj pobyt v nemocnici. Tak som si povedal, že o tom pouvažujem neskôr, keď budem starší a budem všetkému lepšie rozumieť. A dovedy snáď žiadna vojna nebude.

Zhodou okolností prišiel hneď ďalší deň dlhý list od Evy. Aj s fotkami. Z Kalifornie. Sedela pred nejakým domom pri bazéne. Klasika – z Ameriky každý posielal také fotky. Aj strýko Riša Facha – Rišo mi ich ukazoval, keď som sa bol u nich hrať.

List matka po prečítaní niekde zahodila, ale fotky si nechala, a tak som si ich niekedy prezeral, keď som bol sám doma. Snažil som sa všimnúť si každý detail – veľmi som chcel zistiť, aké to v tej Amerike je. Podľa tých fotiek sa mi to zdalo *nádherne*. A *farebné*. Všetko mi tam pripadalo farebné. U nás bolo všetko šedivé.

„Mami, umýva Eva v Amerike riady?“ spýtal som sa, keď matka list dočítala.

„Nie. Trénuje volejbal,“ odpovedala. List ju potešil. Bol to od Evy dlhší list po dlhej dobe.

„Ale hovorila si minule, že v Amerike by si musela umývať riady, keby sme tam išli,“ povedal som.

„Áno, lenže Eva vedela po anglicky. Ona bola dobrá na reči,“ vysvetlila mi matka a potom zakričala na brata:

„Rado, nechod' s tou čokoládou do obývačky. Zasviníš koberec!“

Už som potom nepovedal nič.

Keď som mal jedenásť, zvolila ma pionierska rada školy za svojho zástupcu do Obvodného pionierskeho *štábu*. Všetky súdružky ma za to chválili a bol som rád, že sa mi to podarilo. Nevedel som presne, čo to znamená, to slovo *štáb*, ale chodil som tam a potom som v škole informoval, čo sme tam preberali. Bývalo to na Štrkovci, v kultúrnom dome.

Potom ma v štábe zvolili za svojho zástupcu na Školenie členov štábov. Školenie trvalo dva mesiace a bolo v Seči vo východných Čechách – v Ústrednej politickej škole Socialistického zväzu mládeže. Bola to fakt veľká vec. Zišli sme sa tam z celého Československa. Bolo nás tam asi 150, za každý okres niekto. Ja som zastupoval Bratislavu dvojku. Bol to veľký areál – taká veľká internátna škola, ako z Harryho Pottera, ale to som vtedy ešte nepoznal. Mali sme tam triedy, telocvične, športové plochy, laboratórium, park, záhradné skleníky, les a vodnú nádrž, ktorá bola v zime zamrznutá.

Najradšej zo všetkého som mal chovateľskú stanicu – chovali sa tam všelijaké zvieratá, a aj hady. Behom tých dvoch mesiacov sme plnili rozličné úlohy, organizovali sme kultúrne podujatia, športové akcie a učili sme sa o pionierskej histórii a o pionieroch z ďalších socialistických krajín. Po celý čas sme súťažili o špeciálne vyznamenanie – Odznak I. stupňa. Veľmi som sa snažil, aby sa mi ho podarilo získať. A aj sa mi to podarilo. Bol to veľký úspech a ostatní mi ho závideli. Získali ho len ďalší traja účastníci školenia. Každý vyznamenaný získal poukaz na cestu do pionierskeho tábora Artek na Kryme. V ZSSR. To bol najväčší tábor na svete, učili sme sa o ňom aj na ruštine. Chodili doňho deti z celého sveta – a aj z Ameriky, že vraj. To bolo super. Tam by som konečne mohol spoznať živých Amíkov.

Keď sa školenie skončilo – začali sa akurát jarné prázdniny – prišli ma do Seče vyzdvihnúť dedko Necker a teta Marie, lebo to bolo blízko Prahy. Marie nebola moja babka. Bola to dedova *druhá* žena.

Trochu som bol sklamaný – dedka totiž moje vyznamenanie veľmi nepotešilo. Počul som, ako hovoril tete Marii: „Helena by to s tou Tomovou politickou výchovou nemusela zas až tolik prehánieť. Ještě z něj nakonec bude nějaký komunista!“

Ale ja som sa len usmial. Vedel som, že komunista zo mňa nebude. Vedel som, že zo mňa bude niekto iný – Američan.

„Dedko, a možno aj oco išiel do Ameriky, keď zdrhol, nie? Možno za to nám nepíše, že to je ďaleko...“

Vedel som, že sa na to nesmiem vypytovať. Zakázala mi to mama, ale ja som na to musel často myslieť. Čo je s ocom, a prečo nám nepíše.

Dedko sa na mňa pozrel.

„No, on asi do Ameriky nechtěl. Chtěl zostat tu blízko někde. Preto je ve Vídni. A určite vám aj píše, ale tie dopisy sa nedoručujú.“

„Prečo sa nedoručujú?“ spýtal som sa.

Dedko chvíľu rozmýšľal. Marie akurát prestierala na stôl a výstražne naňho žmurkala, ale on nakoniec len mávol rukou.

„Nedoručujú dopisy zo Západu. Nechcú, abyste byli v kontakte. Esenbáci. Ale táta vám jistě píše. Určitě na vás nezapomněl.“

„A nemôžeme požiadať esenbákov, aby nám tie dopisy doručili?“

„To *nejde*, Tomíku,“ uzavrel to dedko.

Často som potom myslel na to, ako sa policajtom hromadia obálky v kancelárii na VB, až ich napokon úplne zavalía.

Tie jarné prázdniny som na povale u dedka našiel jednu starú vyblednutú brožúrku – „Rozloučení s prezidentem Masarykem“. Voľačo mi to meno hovorilo – učili sme sa v škole, že to bol buržoázny prezident. Za prvej republiky. Prelistoval som ju a dosť ma prekvapilo, keď som sa dočítal, že „se zesnulým prezidentem se přišly rozloučit tisíce lidí a celý národ truchlil.“ V škole sme to preberali tak, že všetci buržoázni prezidenti a politici boli *zlí* a spôsobovali chudobu a problémy robotníkom a roľníkom.

„Dedko, toto je zaujímavé,“ ukázal som na brožúrku, keď som zišiel dole z povaly. Dedko býval v pivničnom byte v mestskej vilke – kedysi bola celá tá vilka jeho, ale potom, po vojne ju rozdelili na viac jednotiek. Aby aj ostatní ľudia mali kde bývať.

„Píšu tu o prezidentovi Masarykovi – a úplne ináč, než ako sme sa učili v škole...“ podal som dedkovi brožúrku a sadol som si do fotelky. Marie hrala na klavíri.

„Možno by som z toho mohol spraviť referát na dejepis,“ napadlo mi. Teta Marie prestala hrať.

„Jen hrej, Marie, neměj obavy, vždyť mu je už jedenáct, je už dost velký na to, aby některé věci pochopil.“

A tak som vďaka dedkovi pochopil dosť veľa vecí. Nielen o Masarykovi. Dedko mi rozprával, aké to bolo za prvej republiky, pred vojnou, keď mal stavebnú firmu a aké to bolo po vojne, keď sa vrátil z Anglie, firmu obnovil a potom prišli komunisti a všetko mu zobrali. Vo februári 1948. Ako zo dňa na deň zostal bez peňazí a bez bývania a musel si potom požičať tisíc korún od vlastnej sekretárky, aby mohol s rodinou prežiť, kým si našiel nové zamestnanie.

Ako sa s ním potom babička Neckerová rozviedla a on sa musel odsťahovať z Prahy a stále sa premiestňovať z miesta na miesto, kým sa konečne zabudlo, že bol podnikateľ. *Kapitalista*. A ako si nemohol nájsť kvalifikovanú prácu a musel pracovať v nejakej voďárni v Poděbradech a neviem kde ešte a aj tak ho nakoniec vždy vyhodili. A ako sa potom oženil s tetou Marií.

„Ale to je všetko pryč,“ povedal. On stále rozprával tak napol česko-slovensky. „Ale treba ty sa dožiješ, že sa to zmení a bude zas sloboda.“

„Dedko, ale veď je sloboda. Šak neni vojna, ne?“ začudoval som sa.

„To máš pravdu, vojna není. Ale opravdová sloboda je jinačí. To je niečo úplne jiného. Už si to málokdo pamatuje. Keď je opravdová sloboda, môžeš říkat, čo chceš. Čítať, čo chceš, odjet, kam chceš,“ vysvetľoval. Mal pritom dosť smutný hlas.

„To znamená, že keď je sloboda, môžeš íst trebárs aj do Ameriky?“ spýtal som sa.

„Do Ameriky? No určite. Určite jo. Můžeš odjet kam chceš,“ zopakoval. „Nikdo ti v tom nebrání.“

„A oco? Mohol by sa prísť za nami pozreť, keby bola sloboda?“

„Ano, Tomíku,“ prikývol dedo.

Referát o Masarykovi som teda nespravil. Dedko mi vysvetlil, že teraz sa veľa vecí vysvetľuje ináč a mal by som z toho problémy.

„Ale veď by som si nič nevymýšľal,“ nemohol som to pochopiť. „Len by som to napísal podľa tej knižky.“

„Jenže to by se komunistům a ani nikomu ve škole nepáčilo,“ vysvetlil mi.

Tak som si uvedomil jednu vec – že aj keď nie je vojna, nie je ani sloboda. To bola pre mňa nová vec. Keby bola sloboda, mohol

by som odcestovať do Rakúska. Aj do Ameriky. Oco by *nezdrhol*. Ani Eva by *nezdrhla*. Len by sa *odstahovala*, keď by už nechcela žiť v Bratislave. A chodila by za nami na návštevy. Aj oco – len by sa odstahoval. Keby už nechcel bývať s mamou, tak by sa rozviedli, ale chodil by si mňa a Rada zobrať cez víkendy, ako chodí po Marcela Vránu jeho otec. A náš oco by to mal z Viedne kúštiť. Dedkovi by nezobrali celý dom a nemusel by bývať v pivnici. Mohli by sme sa rozprávať, o čom chceme. Nemusel by som pred nikým zatajovať, že môj otec žije v Rakúsku. Že zdrhol. Nemusel by som si vymýšľať, že nás nechce, a preto s nami nebýva. Nemusel by som kvôli tomu klamať v škole. Matka by už nemusela chodiť za zástupkyňou a vysvetľovať, že s ním nemáme žiadny kontakt. A bývali by sme furt na Kramároch alebo niekde v nejakom peknom byte a nie všetci natlačení u babky Orbánovej. A matka by sa nestretávala s tým tučným Vlastom.

„Dedko, a v Amerike je sloboda?“

„Ano. Tam je prý veľká svoboda. Kdoví. Nebol som tam, ale říká se to,“ povedal.

„A kde je ešte sloboda?“ vyzvedal som. Mal som pocit, akoby som objavil nejakú novú planétu. Nový rozmer.

„Na *Západe*,“ odpovedal dedko. „Všade na Západe. Všade, kde je demokracia. Ale čím ideš ďalej na východ, tým je to horšie.“

„Ale na východe je predsa ZSSR!“ vykrikol som.

Dedko sa zasmial: „Vždyť práve. Tam je to úplne najhorší.“

To ma šokovalo.

„Dedko, a prečo sem chcú Američania hádzať bomby? Neutrónky? Prečo sa nestarajú o seba len?“ nedal som si pokoja.

„Nechtějí na nás nic házet, Tomi,“ zapojila sa do toho Marie. „Rakety mají proto, že se nás bojí. Mají strach hlavně z Rusáků. Z jejich zbraní. Takže mají své vlastní zbraně, aby se bránili. Aby je Rusáci nechali na pokoji.“

Opierala sa lakťom o kraj klavíra a vyzerala pri tom naozaj pekne. Ako herečka.

„Hm, lenže v škole nám hovorili, že Sovietsi by na Američanov nikdy nezaútočili.“

„To právě nikdo neví – čo mají Rusáci v úmyslu,“ povedal dedko. Marie začala zase hrať a ja som tam potom len tak sedel a rozmýšľal o tom všetkom.

5

Po niekoľkých rokoch u babky Orbánovej – ktoré sa mne osobne zdali super, ale matke asi veľmi nie – sme sa presťahovali k Vlastovi. Na Leninko. To som mal už trinásť. Matka sa s ním zoznámila niekde v robote. Najprv nás len občas navštívil a občas my jeho. Mal veľký byt. Občas nás zobral na ryby alebo tak. Raz dokonca aj do reštiky. Hore na most SNP. Mal dosť veľa peňazí. Mne bol však nesympatický. Vyzeral ako nafúknutý pavúk. Nič moc. Pre matku som si vedel predstaviť aj iného týpka, a pre mňa s Radom za nového fotra už celkom iného.

Ale čo už. Koniec koncov, nemali sme práve na výber. Pochopil som, že fotrík sa po nás nevráti. A že my sa za ním nevystahujeme. Dlho som si to nechcel pripustiť. Presviedčal som sám seba, že to tak nie je. Že sa predsa len ozve. Ale neozval sa. Matka napokon podala žiadosť o rozvod a úrady to manželstvo šikovne rozviedli. V otcovej neprítomnosti. Bolo to lepšie – pre ňu aj pre nás. Mať v rodine emigranta zhoršovalo kádrový posudok. Až keď som upresnil, že sú už *rozvedení*, tak to v škole a všade brali zmierlivejšie.

To bola formálna stránka. V skutočnosti som však matke zazlieval, že to s fotrom takto dopadlo. Keby bola trochu chcela, mohli sme zdrhnúť s ním. Keby sa nebála. Dávno sme mohli byť v Rakúsku všetci spolu.

Lenže matka sa rozviedla a narazila si toho Vlasta. Šanca, že budeme ešte niekedy bývať s fotrom, sa tým pádom úplne vynuľovala.

A tak sa mi nikto nemohol čudovať, že som z toho všetkého najprv obviňoval ju – a nakoniec toho *tlstocha*.

Jeden deň – to sme už bývali na Leninku asi pol roka – sme sedeli s Vlastom v obývačke a pozerali futbal. Matka varila obed v kuchyni. Cez prestávku sa ma Vlasto z ničoho nič opýtal:

„A čo ženské, Tomáš? Páčia sa ti?“

Bolo to v období, keď sa ešte pokúšal vytvoriť si so mnou nejaký vzťah.

V škole sme sa už dávno o všetkom hentom s chalanmi bavili, ale s matkou ani s Vlastom som také veci ešte nikdy nepreberal. Zatváril som sa, že akože neviem, čo má na mysli.

„No, či máš nejakú babu? Nejakú dievčinu, čo sa ti líbi,“ mrkol na mňa. Spojenie *dievčina, čo sa mi líbi* znelo v tejto súvislosti otrasne.

Ty pako, tak ktorá *dievčina sa ti líbi*? Predstavil som si, ako sa Marcel Vrána zaksichtí, keď sa ho to spýtam na druhý deň v škole. Si bude myslieť, že mi asi preskočilo...

„No, nájdú sa také,“ povedal som neurčito, išiel som k telke a prepol na Viedeň.

Vlasto na mňa žmurkol.

„Si už veľký chalanisko, tak sa už určite pozeráš po dievčatách, alebo nie?“

„To určite,“ povedal som. Na Viedni nič nedávali, len vážnu hudbu.

Prepol som naspäť na Bratislavu. Rozmýšľal som, ako by som sa tej debate vyhol, ale Vlasto pokračoval:

„Ja v твоjich rokoch som už veru mal jednu *frajárku*!“

No to snáď nie. Jakú *frajárku*?

Cítil som sa trápne. Môj nevlastný foter, resp. matkin frajer, sa chcel evidentne otcovsky povyprávať.

„Fakt?“ zamumlal som a pokúsil som sa zmeniť tému. „Mami, máme ešte tú nanukovú dortu?“ zakričal som smerom do kuchyne.

„Ne, už ste ju celú s Radom zjedli,“ odpovedala matka.

„Vezmi si potom z peňaženky 20 korún a môžeš ísť kúpiť ešte jednu, keď máš chuť,“ ponúkol sa Vlasto.

„Jej, super,“ povedal som.

„Tomáš, ja som tiež chlap a chlapi musia držať spolu,“ pokračoval. „Ty si teraz v takom veku – plno hormónov a tak – šak vieš. Šak ste sa o tom už určite učili aj v škole... Chcel som ti povedať... keby si mal volajaký problém, môžeš prísť kedykoľvek za mnou a...“

„Vlasto, nehnevajte sa, nechcem sa teraz o tom baviť,“ prerušil som ho a sadol som si naspäť do kresla. Polčasová prestávka sa našťastie akurát skončila.

Vlasto skysol, a už to ďalej nerozvíjal. Ticho sme sledovali zápas a Vlasto si potom odišiel do kumbálu pripravovať rybárske

náčinie. On často chodil na ryby. Od toho rozhovoru bol ku mne trochu odmeranejší. Mne to však neprekážalo. A sedelo mi do toho aj to moje vykanie. Vykál som mu celý čas, čo s ním matka bola. Akosi sme si cestu k sebe nikdy nenašli.

Jasné, že v puberte som bol. Konečne sa mi zväčšil vták na celkom uspokojivú veľkosť a narástli mi chlpy (Majkyho bol zarastený už o rok skôr). Majky bol môj starý kamoš ešte od škôlky. Majky Tichý. Oni boli tá rodina, čo boli že vraj Jehovisti. Keďže bol o rok starší odo mňa, dozvedel som sa všetko o sexe od neho. Takže ma ani neprekvapilo, keď som sa raz v noci zobudil s mokrými trenkami. Vedel som, že to je semeno. Vtedy som bol siedmak. Chalani z osmičky, Majkyho spolužiaci, sa nám posmievali, že sme panici, keďže oni už každý mali nejakú babu. Ale Majky hovoril, že to len kecajú. Že im tie baby aj tak nechcú dať. Majky zatiaľ babu nemal, jeho fotrovci boli pobožní a držali ho hrozne nakrátko.

Samozrejme ma sralo, že som panic. Na baby som myslel v kuse. Hlavne odvtedy, čo babám u nás v triede narástli cecky. Snívало sa mi o nich každú noc. Hlavne o Kikine Poláškovej – tá ma vzrušovala najviac. Len som si na ňu spomenul a už to na mňa išlo. V sedmičke sme preberali na prírodopise aj pohlavný styk. Hrozná trapošina. Ale pochopil som, čo je to menzes. Rišo Fachaj vykrikoval na celú chodbu, že Naďa Bartoška má menštruáciu a je to cítiť na sto metrov. Niektorí ďalší chalani zase omakávali baby cez prestávku a tie jačali ako divé. Kikina mi napísala na lístoček: „Chcem s Tebou chodiť,” a poslala mi ho po Silve Navrátilke.

Odpísal som jej: „Ja s Tebou tiež.”

V praxi to potom znamenalo, že sme celé vyučko na seba zamilovane kukali a po škole sme sa bozkávali niekde na dvore. Druhý deň sme si opäť písali lístočky a posielali ich po ostatných spolužiakoch. A poobede sme sa zase bozkávali pri garážach. A hladkali sme sa.

Zakaždým, keď som potom došiel domov, matka bola ešte v robote, aj Vlasto, a bracho bol v družine, musel som si ho vyhoniť. Bol som z Kikiny taký nadržaný, že som to do večera stihol aj tri razy. Niekedy už bola matka doma a nadávala, nech furt nesedím na tom hajzli, lebo dostanem zlatú žilu. Nonstop som si predsta-

voval Kikinu, ako ju bozkávam achytám za cecky. V skutočnosti mi však nedovolila chytiť sa ich na holú kožu. Len cez sveter.

Bolo to tri roky potom, čo som v Ústrednej politickej škole v Seči získal vysoké vyznamenanie a poukaz do Arteku – do toho medzinárodného pionierskeho tábora. Lenže ja som sa medzitým prestal angažovať. Hlavne kvôli tomu, čo mi vysvetlil dedko. Kašlal som už na to. Pochopil som, že všetko je v skutočnosti ináč. Prestal som chodiť do štábu a vôbec niekam, až matka musela ísť do školy a vysvetľovať zástupkyňi, čo sa to so mnou deje. Vyhovorela sa, že je na nás sama, a že musím strážiť mladšieho súrodenca. Keď som jej vtedy povedal, že už na štáb nechcem chodiť, nenútila ma. Nikdy ma do takých vecí nenútila ani ma nepresviedčala. Ani keď som tam chodil, ani keď som prestal. Matka tieto veci jednoducho *neriešila*.

Do Seči som potom napísal, že do tábora v ZSSR nemôžem cestovať z rodinných dôvodov. Dedko mal zo mňa radosť, keď sa to dozvedel. Že je vidieť, že mám „svůj vlastní rozum“. To ma potešilo.

„A máma tě nepřemlouvá, aby si tam chodil?“ vyzvedal sa.

„Ne vobec,“ odpovedal som. „Tá teraz myslí len na toho svojho Vlasta furt.“

Keď som sa vrátil z prázdnin, naša láska s Kikinou vyprchala. Ona začala *chodiť* s Rišom Fachajom, ktorý bol najkrajší zo všetkých chalanov. Baby si robili taký rebríček, kto je najkrajší a ten trtko bol stále na prvom mieste. Ja som bol piaty. Zo šiestnástich.

K štrnástim narodeninám som dostal psa. Matka mi ho dlho nechcela dovoliť, ale potom – možno mala nejaké výčitky kvôli Vlastovi, lebo vedela, že my s Radom ho nemáme veľmi radi – jedného dňa proste súhlasila. Letel som okamžite do stánku, kúpil som si piatkový Večerník a zašiel na prvú adresu z rubriky Zvieratá Kúpa-Predaj. Tam som našiel *Rona*. Majiteľ povedal, že to je nejaké vzácne plemeno a že ten pes nebude väčší než teriér. Vôbec som sa v tom nevyznal a nikdy som nezistil, aká rasa to vlastne bola. Pravdepodobne žiadna. Ale to mi bolo jedno. Dôležité bolo, že to nebol veľký pes – to bola jediná matkina podmienka. Najprv sme ho volali Rony, ale časom sa to zmenilo na Rono. Bol super.

Celý čierny a jednu prednú labu mal bielu. Furt sa voľakde v byte vyšťal alebo niečo rozhrýzol, ale po pár týždňoch sa naučil venčiť vonku, a tak celkovo sa usporiadal a správal sa už OK. Všetci sme ho mali radi, a napokon aj matka. Bol múdry a vedel, čo má kedy robiť a tak. Ako väčšina mestských psov. Len tak sa nerozbehol za nejakým holubom na ulici. A v zime niekedy nosil psí pulóver. Uštrikovala mu ho mamina sestra Luda.

„Tomi, chcem, aby si vedel, že toho psa – toho som ti dovolila len preto, že sa za teba prihovoril Vlasto,“ povedala mi matka, keď som Rona doniesol domov.

„Mhm.“

„On sa snaží, aby sme tu boli spokojní uňho. Podporuje nás. Všetko by bolo oveľa zložitejšie, keby sme boli sami. Veď vieš, aké sme to mali ťažké, odkedy...“ Toto som neznášal, keď hovorila.

„Jasné, odkedy foter *zdrhol*...“ dokončil som za ňu.

„Prestaň!“ okríkla ma. „Tak som to nemyslela, vieš dobre.“

„OK. Vieš čo,“ skonštatoval som, „mne ten Vlasto vlastne nevadí. Rád ho mať nebudem, ale nevadí mi.“

„No vidíš,“ usmiala sa. „Mali sme naňho *šťastie*.“

Vlasto mi, samozrejme, vadil. Celý ten čas. Ale chcel som matku upokojiť. V skutočnosti som ho čím ďalej, tým viac neznášal. Ale jeden fakt je, že som sa okrem iného vďaka nemu dostal aj na strednú.

6

V ôsmej triede sme sa mali rozhodovať, kto si kam dá prihlášku. Ja som v tom mal jasno už dobrého pol roka.

Ako každý deň, išiel som raz trolejbusom do školy. Vonku bola taká tá klasická jesenná depka, hmla a popríchalo. Často som sa bavil tým, že som v MHD počúval rozhovory ostatných. Ľudia toho v autobusoch veľa nenarozprávali, ale občas som sa dozvedel aj niečo zaujímavé.

Napríklad ten deň – to ráno – som sa dozvedel, na ktorej strednej škole budem študovať. *Troflák* bol natrieskaný, ledva sa dali zavrieť dvere; ja som stál úplne vzadu. Rovno podo mnou sedela

staršia pani, tak okolo štyridsať rokov, a bavila sa s plešatým chlapíkom, ktorý sedel vedľa nej. Rozčúleným hlasom mu vykladala niečo o tom, že ju v práci preradili na iné oddelenie.

„Milan, to je fakt nehorázne, no čo povieš? Len tak ma presunuli na Rumunsko-Bulharsko. Absolútne mi to nedali vopred vedieť. A už vôbec nie písomne!“

Chlapíka, toho Milana, to rozhorčilo: „Počkaj, to chceš povedať, že už viac nebudeš na *Severnej Amerike*?“

Počuť v tej dobe, tak nahlas a na verejnosti, slovo *Amerika* nebolo práve obvyklé. Takže som okamžite natiahol uši. Bol som si istý, že som nenačúval len ja...

„No nebudem. Vôbec! To je otrasné, no uznaj, nie?“ krútila pani hlavou a vyzerala veľmi sklamané.

„Ale budúci rok si už predsa mala ísť na to *kanadské zastúpenie*, nie?“

Tá debata mi pripadala ako z druhého sveta... Amerika, Kanada... že som normálne nestíhal! Naťahoval som uši, ako to len išlo.

„Hm. To som teda mala. Už som sa videla v Toronte – sľubovali mi to roky... ale poznáš to, niekto mal asi lepšie, vieš čo...“

Všetci sme vedeli – čo. Niekto mal zjavne lepšie *konexie*... Kontakty...

„Tak to je teda fakt pech,“ uznal chlapík. „Čo budeš robiť?“

„Neviem. Asi dám výpoveď a prejdem do Petrimexu. Že vraj im chýbajú angličtinári. A vieš, že oni majú veľké zastúpenia všade...“ posledné dve slová len naznačila perami, ako to robia hluchonemí. A ja – tiež ako hluchonemý – som to z nich odčítal: „*Na Západe*.“

Bolo pochopiteľné, že milá pani by preferovala prácu na zastúpení v Toronte – a nie v Rumunsku.

Úplne ma to vzrušilo. Nikdy by mi nenapadlo, že aj vtedy mohli ľudia z ČSSR pracovať v Kanade. Na nejakých zastúpeniach. Znelo to ako z rajskeho sna. Hrozne rád by som sa hneď spýtal, ako sa dá dostať na také miesto – do Petrimexu či tak – a nech mi tá pani o tom povie viac. Ale vtedy sa to nedalo. Len tak sa niekoho spýtať – na *také veci*. To sa nerobilo.

Mohol som sa obrátiť – veľmi diskrétné – len na vymedzený okruh ľudí. Niektorých dôveryhodných kamošov. Alebo príbuzných. Nemohol som prísť to ráno do školy a spýtať sa súdružky výchovnej poradkyne pre voľbu povolania, cez ktorú profesiu by

som sa dostal na Západ. To slovo *Západ* sa vo verejnom styku bežne nepoužívalo. A keď sa už použilo, tak v kontexte, ktorý musel mať silný negatívny význam.

A tak som bol ticho. Tí dvaja sa potom bavili už len o blbostiach – o ich deťoch a o paprikách a paradajkách. Prestal som načúvať a usmieval som sa. Sám pre seba. Anjel strážny – ako hovorila babka Orbánová – mi ukázal cestu. Bola ním tá pani v natrieskanom trolejbuse. Evidentne netušila, ako mi pomohla. Dozvedel som sa vďaka nej, že existujú aj netušené možnosti. Napríklad pracovať na Západe a nemusieť pritom *emigrovať*.

Asi som ju hypnotizoval očami, ako som nad tým nadšene uvažoval, lebo zrazu sa na mňa zarazene zadívala a zmĺkla. Uvedomil som si, že čumím rovno na ňu a škerím sa. Na ďalšej zastávke som už vystupoval. Mal som z toho skvelú náladu.

Po škole som sa ponáhlal rovno domov. Vedel som presne, kde získam potrebné informácie. U dedka, samozrejme. Takže som mu hneď po škole zavolať.

„Petrimex?“ zopakoval dedko, keď som mu vysvetlil, prečo volám. „To je nejaký podnik zahraničného obchodu, Tomi. Proč to potrebuješ vědět?“

„Lebo sa tam chcem zamestnať,“ oznámil som mu.

Dal som si teda prihlášku na strednú ekonomickú školu na Februárku – na *zahraničný obchod*. Už len to spojenie *zahraničný obchod* bolo fascinujúce. Úžasne exkluzívne. Atraktívne. Vzrušujúce. Určite zaujímavejšie než gypel alebo priemyslovka.

Lenže ostatní z toho až tak nadšení neboli. Vtedy bolo všetko naplánované dopredu – v celom štáte – vrátane škôl zahraničného obchodu. Bolo stanovené, že tá škola je určená len pre dievčatá, a chlapcov tam nebudú brať. A keď už, tak len minimum. Moja perspektíva bola dve miesta pre chalanov v ročníku – na tie dve miesta sa hlásilo 58 ďalších záujemcov. Z celého Slovenska. No sila...

Triedna mi rovno povedala, že sa tam nedostanem. Lenže ja som vedel, že sa na tú školu *musím* dostať – za každú cenu. Bol to zatiaľ jediný *normálny* spôsob, ako sa dostať do Ameriky. Aj keď som sa už dávno nebál neutrónky, o Amerike som sníval stále. Že sa tam raz pozriem. Aby som zistil, aká je tá ozajstná sloboda. Celý život trčať v tej našej sivej realite som už dávno nemienil.

No a na zamestnanie v Petrimexe som potreboval zahraničný obchod. Najlepšie aj vysokú. To som si už overil u dedka. A Petrimex mal veľké zastúpenia všade – *na Západe*... Teda aj v Amerike. Zase som si spomenul, ako to tá pani len naznačila – aby to nikto nepočul – a aj tak všetci v trolejbuse vedeli, čo mala na mysli.

No a tak som sa tam – *za každú* cenu – aj dostal. Za dosť veľkú cenu. Aj keď som mal na vysvečku stále samé jednotky a veľmi dobré posudky o mojich pionierskych aktivitách, na prvý raz ma nezobrali. Že vraj kvôli fotrovi. Ale Vlasto to nakoniec vybavil. Keď mu matka *sľúbila*, že sa zaňho vydá.

Netešilo ma to, ale nakoniec som to ani veľmi neriešil. Veď u Vlasta sme už aj tak pár rokov bývali. A v podstate bolo jedno, či sa matka volá Neckerová alebo Belanová.

Vlasto to zariadil a bol som prijatý. Na ministerské odvolanie. Že vraj to bolo hrozne zložité – ale bol som tam. Bolo mi jedno, že to bolo po protekcii. Zdalo sa mi to ako najprirodzenejšia vec na svete – veď som mal dobré známky a ešte k tomu známosti – tak tam idem ja. Aj to bolo prirodzené – takto to fungovalo. Vo všetkom. A keby som to nevyužil, čo by som z toho mal? Chodil by som niekam na stavebnú – a na zahraničný obchod by sa dostal niekto iný. Kto by bol šikovnejší než ja.

Keby sa mi to aj rovno nepáčilo – aj tak som nikomu nemohol povedať, čo si o tom myslím. Že to takto nebolo férové. Takže som musel držať hubu, aj tak. Iba som využil príležitosť, keď sa naskytla. Deväťdesiat percent ľudí takto rozmýšľalo. A ja tiež. Vtedy ešte áno.

Nakoniec zobrali ešte ďalších päť chalanov. Aj tí museli mať dobrú tlačenuku, keďže sa výrazne prekročil plán. Ostatné boli baby. Zobrali ich šesťdesiat – z celkového počtu päťstodvadsať uchádzačiek.

7

Začal som tam chodiť od septembra v roku 1985. Prvý raz som sa fakt tešil do školy. Bol som na to, ako sa patrí, pyšný. Zbožňoval som tú školu. Zrazu sa vo všetkom objavil nejaký zmysel.

A tá škola bola super. Polovička predmetov boli veci, ktoré boli zamerané odborne – hospodársky zemepis, dva jazyky, zahraničný obchod s RVHP (Východom) aj EHS (Západom). Mali sme tam ekonomiku socialistickú aj kapitalistickú. Dost do detailov. Aj vtedy štát potreboval vyvážať veci do zahraničia, lebo z toho boli devízy, a tie potreboval každý. Takže potrebovali vyškolených ľudí.

Navyše sme sa tam zišli skvelá partia. Aby nie. Z tých šiestich chalanov, čo prijali, skončili traja vo vedľajšej triede. Ja, Roman Zvarecký a Peťo Žák sme sa dostali do 1. A ZO (ako *zahraničný obchod*), so zameraním na angličtinu. To bolo super, keďže po anglicky sa hovorilo všade tam, kde ma to zaujímal (v Amerike). Zvyšok triedy boli baby – ani som presne nevedel, koľko ich bolo – a trvalo mi mesiac, kým som si ich zapamätal všetky po mene. Bolo ich fakt veľa. Okolo tridsaťdva. Moji kamoši zo základnej, čo chodili na chalanské školy, z toho nevládali, a ani mi neverili, keď som im vykladal, aké to je – byť jedným z troch chalanov v takej triede. Lenže ja som bol taký nadšený zo školy samotnej, že som tie baby príliš neriešil. Aj tak som sa však s niektorými z nich super skamošil.

Kata Tučková bola prvá. Po začatí školského roku nás – mňa a ju – poslali s nejakým papierom k tajomníčke. Len čo sme vypadli z triedy, Kata sa na mňa usmiala – mala hrozne krikľavo narúžované pery – ako cyklámen. Bola sexy. Dala mi pusku rovno na ústa a predstavila sa:

„Ahoj, ja som Katka,“ a natočila pritom hlavu ako nejaká superstar. Asi ako Madonna v *Like a Virgin*. „Ale všetci ma volajú Tlstá, tak aj ty ma tak volaj, dobre?“ dodala.

„Ale šak ty si vobec neni *tlstá*,“ povedal som.

„Ježiš, veď práve! To je len prezývka,“ prevrátila očami a zachichúňala sa.

„Tak dobre,“ prikývol som a tiež som sa usmial. Myslím, že som bol celý červený. Nemohol som uveriť, že som sa dostal do raja. Taká super škola a k tomu takéto baby, čo sa zjavne chcú zoznamovať. No, paráda!

„Ty si zlatý,“ povedala. „Budem tvoja kamoška, dobre?“

„Dobre,“ súhlasil som.

Išli sme do kancelárie, kde sedela tajomníčka a *Tlsta* išla predomnou a celá sa hrozne vytáčala a potom sa na schodoch akože potkla a musela sa ma chytiť okolo krku.

„Ježiš, skoro som si zlomila podpätok...“ zavzdychala a zase sa na mňa usmiala. Tak zvodne.

No, bol to fakt super deň.

S Katou – Tlstou sme sa skamošili rýchlo. Ale len skamošili. Našťastie pre mňa. Z nejakého dôvodu, sám som nechápal prečo – asi tiež zapracoval *anjel strážny* – som sa rozhodol, že bude najlepšie držať si od spolužiakov v tomto smere odstup. Keby som si s niektorou začal, zamotal by som sa do toho a do vzťahov medzi nimi – a nemuselo by to dobre dopadnúť. Preto som s Tlstou nikdy nespál, aj keď bolo tisíc príležitostí a chcel som. Ani s Ritou. Ani s Petrou Weisskou, Nikolou, Janou Hauserkou ani so žiadnou inou z triedy. Aj keď to boli väčšinou super baby. Možno vďaka tomu sme tak dobre vychádzali – celé tie roky na škole. Tie roky, čo boli jedny z najkrajších v mojom živote.

S profákmi to však bolo iné. Myslím moje vzťahy s nimi. Profesori sa rozdelili na dva tábory – jedni ma mali radi a ja som mal rád ich, druhí ma radi nemali a ja ich tiež nie. Bola to taká *jednoduchá rovnica*.

Najmenej zo všetkých som sa mal rád s triednou – Bobošikovou. Volali sme ju *Bobrica*. Začalo sa to ešte v prvom ročníku skrz sprievod na 1. mája. Ten deň nikto nemusel ísť do roboty ani do školy, všetci však museli ísť do sprievodu. Klasika – mávadlá, transparenty Sláva KSČ a podobné pikoviny. Typické ruské pesničky z ampliónov atď. Koniec sprievodu bol pred tribúnou, kde sedeli papaláši – tade sa muselo prejsť a mávať mávadlami. Ten rok bola tribúna na SNP-čku dole. Pri Tempe. Keď som bol malý, mal som to rád – mávadlá a farebné balóny, cukrovú vatu a lunapark v Petržke. Ale na strednej som už mal *iné záujmy*.

„*Hovadá*, tu som!!“ zajačala Rita, keď nás zbadala. Akurát sme s Romanom Zvareckým vystúpili pri Avióne z električky. On býval v Karlovke a stretli sme sa na Šafku.

„Dajte cigu, hovadá,“ hučala na nás už z diaľky. Rita bola *cool* – taká štihlúcká blondínka s veľkými modrými očami – bola z Petržalky – z Ovsíšta – a vyjadrovala sa hrozne vulgárne, hulila jednu

cigaretu za druhou a bola pritom veľmi sexy. Ja som vtedy ešte nehulil, ale Roman áno. Podal jej cigaretu a džentlmensky jej pripálil.

„Kde sú tí naši *debili*?“ spýtala sa. „Už tu stojím desať minút jak *pinda* a nikoho som nevidela...“

„Nemáme sa stretnúť tu, ale pri novom rozhlase,“ vysvetlil jej Roman.

„Aha, tak teda dohulíme najprv, nech nás Bobrica nevidí a nemá blbé reči,“ povedala Rita, vyfúkla dym a mne napadlo, že vyzerá pri tom ako Marlen Dietrichová.

Našu skupinu sme potom našli pred Mýtnikom oproti Pyramíde. Už tam boli aj ostatné triedy, hlavne mladšie ročníky. Chýbali len baby, čo bývali na intráku a na víkend odcestovali.

„Rita, Tomáš, Roman! Kde ste tak dlho?!“ privítala nás Bobrica. „Zase ste prišli neskoro. Viete, že to je v prvomájovom sprievode neprrrriípustné! Ako by ste nás potom našli, keby sme už vykročili...“

Vykročiť môžeš ty do nejakého hovna, pomyslel som si.

Bobrica sa na mňa prísne pozrela, akoby vedela čítať myšlienky a stiahla pri tom svoje úzke pery – vyzeralo to ako riť. Ona tieto komunistické veci hrozne prežívala, bola angažovanou členkou KSČ. A my sme to mali na háku, samozrejme.

„Za trest ponesiete tento transparent!“ vyhlásila.

„Ale transparent chcela niesť Zemanová s Norkovou,“ zaprotestoval som. Boli to také dve vriťolezky.

„Nekomentujte to, Tomáš,“ napomenula ma a znovu zošpúlila ústa.

Keď som bol v dostatočnej vzdialenosti, aby ma už nemohla počuť, zahundral som (samozrejme dostatočne nahlas): „Sa to vraj má nosiť za *odmenu*, a ne za trest, ne?“

Bobošiková práve toto neznášala – že som sa nedal. Musela ma počuť, ale už nepovedala nič. Mal som totiž pravdu – transparenty mali niesť tí najlepši a najaktívnejší študenti. No ale čo už.

Asi o pol hodiny sme konečne na pokyn organizátorov *vykročili*. Mávali sme pritom s Ritou transparentom divoko dopredu a dozadu, ako sa len dalo. Hrozne nám to došlo komické a rehotali sme sa.

„Nemávajte tým transparentom tak,“ zakričala na nás Bobrica. „Ešte ho roztrháte!“

„My ovievame pochodujúcich, súdružka,“ vysvetľovala Rita. Ja som sa dusil od rehotu.

Bobrica toho mala o chvíľu už dosť, pribehla cez tlačenicu a povedala:

„Teraz ten transparent ponesie Zemanová a Norková!“

Obzerala sa, aby bifflošky povolala k pridelenej úlohe. Tie dve pindy, jasné že hneď pribehli.

„Tomáš a Rita, zarad'te sa a pochodujte s ostatnými,“ prikázala potom a ešte nás upozornila: „O tom vašom neskorom príchode si pohovoríme po víkende...“

Išli sme s Ritou za Romanom a ďalšími babami dozadu.

„Hovadá, keď prejdeme cez tribúnu, keď bude koniec, tak môžeme ísť rovno do Petržky *na víno*,“ navrhla Rita a hodila na mňa a Romana ten svoj nebeský pohľad.

„No jasné! Toto by nemalo trvať dlhšie než tri hodiny,“ skonštatoval Roman a evidentne sa vytešil. Dosť na Ritu bral. Keď sme boli na telocviku, v kuse mi o nej vyprával. Ako by jej to robil.

Sprievod postupoval len pomaly, lebo každú chvíľu sme sa museli zastaviť. Vyjasnilo sa a bol taký podarený slnečný deň. No ako na 1. mája. Vyprávali sme sa s Ritou o Depeche Mode, robili sme si srandu z Norkovej, ako sa ťahá s transparentom a ani sme si nevšimli, že viacero ľudí z našej školy niekam zmizlo. Bobrica išla vpredu vedľa transparentu – so zástavou školskej organizácie SZM, okolo ostatné profky, ale študentov rapídne ubudlo. Nevidel som dokonca ani Tlstú a niektoré ďalšie baby z našej triedy.

„Kuknite sa na to – nikdo tu neni...“ skonštatoval som.

„Hm. Asi zostali niekde vzadu,“ poznamenal Roman. Chýbali hlavne vyššie ročníky – miesto pôvodných tristo študentov z našej školy nás tam pochodovalo tak maximálne šesťdesiat.

Zrazu sa odniekiaľ vynorila Libuša Urbánková – pretrela si čelo papierovou vreckovkou, ako to mala vo zvyku – a spýtala sa: „Dec-ká, kde sú všetci?“

„Nevieme. Čo ťa to sere?“ povedala Rita. „Pochoduj pri nás a poď potom s nami do Petržalky na víno!“

„No, možno pôjdem,“ zamumlala Libuša. A furt dokola sa ďalej pypytovala: „Kam sa len všetci podeli? Kde všetci sú?“

„Asi sa vyparili,“ povedal som, nech už drží hubu. „Asi sa na to vykašľali a išli domov, ne?“

„To jakože fakt? Tak to by som tiež išla, keby nás pustili. Nechcem tu trčať celý deň. Ešte by som stihla ísť s našimi na záhradu!“ vyhlásila a potom na všeobecné potešenie sklapla. Bolo vidieť, že chlastačka s nami ju práve veľmi nelákala. Ona bola taká domasedka – furt pri fotrovcoch.

Keď sme okolo dvanástej konečne dopochodovali k tribúne, trochu sme tam niečo pomávali a potom sme hneď pokračovali ďalej – cez Šafko a Starý most na druhú stranu Dunaja. Ani sme nepozdravili Bobricu. Tá stála pred tribúnou a mávala červenou zástavou ako drbnutá. Len sme sa okolo nej nenápadne prešmykli.

Tento 1. máj bol obzvlášť vydarený. Teda aspoň pre mňa – prvý raz v živote som sa ožral. Všade boli stánky a víno sa pilo rovno na uliciach – z ťažkých tmavozelených fliaš. Všetci sloпали. My sme pili Kláštorné červené, ležali sme v parku pri lunaparku pod stromom a rehotali sme sa – akoby sme boli zhulení – aj keď vtedy sme o hulení ani nechyrovali. Mne stačilo trochu vína a ostatným tiež, a hneď sme boli najebaní...

Druhý a tretí deň bol potom víkend, lebo 1. máj vyšiel na piatok. Takže bol predĺžený víkend.

A v pondelok nás čakal v škole, samozrejme, malér. Z tristo študentov, ktorí sa zúčastnili sprievodu, totiž pred tribúnu dorazilo len okolo päťdesiat. Presne ako som odhadoval. Zvyšok to zapíchal ešte počas pochodu.

Riaditeľ bol hneď ráno kvôli tomu na koberčeku na nejakom obvodnom výbore KSČ alebo čo, lebo sme ho videli počas prvej prestávky cez okno, ako letí celý červený a nasratý do školy. Bolo jasné, že si to niekto bude musieť odskákať. V sprievode vždy boli nejaký bonzáci, tajní či čo, čo všetko sledovali a zjavne museli nahlásiť, že SEŠ Februárka sa zúčastnila v minimálnom počte. Neúčasť alebo príliš nízka účasť sa považovala za problém. Provozáciu. Došlo mi to srandovné, lebo som mal pocit, že väčšina ľudí proste odišla, keďže sa im tam nechcelo postávať. Čakať, pohnúť sa každých päť minút tri kroky a zase čakať, než na nás bude rad a dostaneme sa k tribúne. Ten sprievod bol fakt hrozne zdĺhavý a nudný. A počasie bolo pekné, tak to každého lákalo skôr niekam

inam. Bolo jasné, že tých vyše dvesto študentov, čo zo sprievodu odišlo, nemalo vôbec žiadny politický úmysel. Aj som si bol istý, že keby to niekto nenabonzoval, v tom desaťtisícovom dave by sa na to ani neprišlo. Papaláši z tribúny si to rozhodne nemohli všimnúť – pochybujem, že v tom senilnom veku vôbec dovideli jeden na druhého.

Lenže niekto to tam sledoval, zaznamenal, nahlásil *hore* a začalo sa vyšetrovať. Miesto chémie sme mali výnimočnú triednickú hodinu. Bobrica vletela po zvonení dovnútra a rozdala všetkým lístočky. Celá sa z toho klepala. Museli sme sa podpísať a odpovedať na otázky, ktoré nám nadiktovala. Hlavne na jednu: *Kto vás naviedol*, aby ste zo sprievodu odišli?

Všetci študenti tej školy vedeli, že to je blbosť, že to bolo spon-tánne a aj keby im niekto povedal, že majú ísť domov, tak by ho proste nebonzli. Na strednej sa už jeden na druhého nežalovalo. Takže všetci žiaci napísali nejakú všeobecnú odpoveď. Nejakú výhovorkovú klasiku. Napríklad že „Bolo mi zle, musela som odísť domov.“ Alebo: „Musel som ísť na WC, a keď som sa vrátil, už som našu skupinu nenašiel, a tak som pochodoval so sprievodom Závodov MDŽ,“ a podobne. Všetkým bolo jasné, že to musí byť neutrálne. Jediná Libuša Urbánková – ako úplne prijebaná – napísala: „Na chvíľu som sa zadívala do jarného slnka. Keď som opäť našla našu skupinu, bolo tam už len málo žiakov. Uvidela som Tomáša N. a spýtala sa, kam sa všetci podeli. *Tomáš* povedal: Vyparili sa. *Môžeš ísť aj ty.*“

Viem to od slova do slova, keďže sa z toho stal môj prvý politický malér. Prvý pojeb. Okrem faktu, že som mal fotra emigranta. Za komančov stačila aj maličkosť a všetko sa okamžite vyvíjalo ináč. Stačil mini záznam a všetko sa menilo. Celá realita – len skrz nejaký riadok v osobnom posudku. Nie vždy, ale často áno. Nie hneď. Ale pomaly a iste áno – nikdy sa na to nezabudlo.

V podstate sa najprv nedialo nič. O dva týždne si ma potom zavolať riaditeľ do kancelárie a musel som vysvetľovať, že Urbánková to napísala nepravdivo a že som jej síce povedal, že sa všetci vyparili, čo bola aj pravda, ale neprehováral som ju, aby išla domov. Tým skôr, že ja sám som zostal v sprievode až do konca, čo mohla potvrdiť aj Rita a Roman Zvarecký. Zavolali Ritu a ona dosvedčila, že som naozaj išiel so sprievodom až po tribúnu a že

hovorím pravdu. Lenže Roman ma fakt sklamal. Miesto toho, aby ma podržal, tak vypotil, že podľa jeho racionálneho úsudku nemôže presne reprodukovať, čo som vtedy hovoril. Kokot. To mal z tých svojich matematických príkladov, čo furt počítal. Tak mi to proste našili. Zase sa nič moc nedialo. Ale na konci roku som mal trojku zo správania. Že vraj skrz neskoré príchody – mal som za celého polroka dva. Hm.

Trojka zo správania už bola dostatočný dôvod na to, aby vás nezobrali na vysokú. Minimálne nie na Zahraničný obchod. Zápis v posudku zase znamenal, že vás len tak nevezmú do nejakého zahraničného podniku obchodujúceho so Západom. A už vôbec nie na nejaké zastúpenie vonku. Nedostať sa na výšku znamenalo ísť na dva roky na vojnu. Dva roky v socialistickej armáde. A to nebolo ktoviečo. Hlavne nie pre mňa. Trojka zo správania mala aj pár ďalších následkov. Naše baby ma vybrali na družobnú návštevu do Berlína – Bobrica však povedala, že to nebude možné, pretože som mal trojku zo správania. To sú také blbosti, samozrejme. Na svete sa dejú aj oveľa horšie veci. Nešlo o život. Ale aj tak ma to sralo. Neskutočne. Keď má človek pätnásť rokov, je na také veci precitlivý. Šanca, že sa dostanem von, sa totiž znížila. Ale zatiaľ som sa nevzdal. Nedal som sa odradiť a veril som, že sa mi to nakoniec podarí.

30. júna sme išli zapíť vysvečko. Sedeli sme zase pri Dunaji a popíjali pivo z papierových pohárov. Bolo nám veselo. Tlštá si prisadla ku mne a povedala, že so mnou potrebuje hovoriť. Že to je dôležité.

„No tak von s tým,“ povzbudil som ju. Nevieť prečo, ale mal som taký pocit, ako keby si to chcela so mnou rozdať. Po štyroch pivách sa človeku hneď zdajú všelijaké veci. Lenže ona mala na srdci niečo úplne iné.

„Tomi, dávaj si po prázdninách v škole bacha. Máš to nahnuté a že vraj nelieťaš len v tom prvom máji.“

Takže studená sprcha. *Žiadny sex...*

„Počkaj, čo to má byť? Čo si ožratá?“ vykotal som prevapene.

„Ne, vobec. Ale vieš, že moj foter je fízal. On má dôveryhodné informácie. Povedal mi, nech si od teba držím odstup...“

„Čože?“

Vôbec som to nechápal...

„Foter má prístup k politickým hláseniam zo škôl a podnikov. Aj z našej školy. A upozornil ma na teba. Že to máš v posudku – to o prvom máji. Ja, samozrejme, serem na fotra a jeho príkazy. Je moja vec, s kým sa kamarátim – ale chcela som ťa na to upozorniť. Keď už o tom vie aj moj foter, neni to len tak. On rieši len *väčšie veci*.“

Musel som sa oprieť o zábradlie, lebo sa mi zatočila hlava.

Tlstá sa usmiala: „Vieš, zlakla som sa. Mám ťa rada. Nechcem si o teba robiť obavy. Musíš si dávať pozor.“

„Hm, lenže ja v ničom nejdem.“

Tlstá však pokračovala:

„Ale že vraj tvoj dedo bol *kapitalista* a tvoj foter je *zdrhnutý* a tak celkovo... Pre mňa sa, samozrejme, nič nemení, ale proste som ti to chcela povedať. Si moj dobrý kamoš.“

Sedel som na múriku a pozeral som pred seba. Takže takéto veci... A ja som si myslel, že sa na všetko nejako zabudne – a teraz sa dozviem, že o tom vie dokonca aj Tlstej foter. Sám šéf fizlov, z nejakého politického hlásenia. Doriti...

Musel som byť asi dobre vyhúkaný, lebo Tlstá sa prisunula ku mne a objala ma.

Rita na nás zahučala: „Tlstá, Tomi, čo sa tam tak túlite k sebe? Dajte mi radšej cigu!“

Vtedy som už hulil. Začal som akurát toho roku na Medzinárodný deň detí. Tak som jej hodil svoje Petry.

8

Začali sa prvé stredoškolské prázdniny. Boli to tie prázdniny, keď som sa zamiloval do Lindy. Chodil som vtedy s Andreou Záhorskou. Chodili sme k nej domov a ja som ju u nich v obývačke bozkával a chytal za cecky. Nikdy mi nedovolila nič iné, a tak ma to po čase *onudilo*.

Raz sme boli zase u nich, keď došla jej kamoška Linda. Veľmi sa mi zapáčila. Nebolo taká *stuhnutá* ako Andrea, či čo. Bola šťavnatá. Krv a mlieko. Mala veľké prsia a krásne sa usmievala. Nosila síce okuliare, ale to mi pripadalo sexy. Keď nejaká pekná baba

nosila okuliare a človek sa s ňou bozkával, hladkal ju, objímal ju a zrazu jej tie okuliare dal dole, bolo to podobné, ako keď dal inej babe dole tričko. Zrazu sa tak odhalila. Tak mi to proste pripadalo. Bola krásna. Vtedy ešte neboli šošovky, takže keď niekto nosil okuliare, nosil ich furt.

Andrea mala cestovať s rodičmi na Balaton a ja som sa nemohol dočkať, kedy budem s Lindou sám. Dovtedy tam s nami bola vždy aj Andrea. Chcel som to s ňou nejako doriešiť, a tak som jej deň pred ich odchodom do Maďarska povedal, že ju chcem celú. Že to s ňou chcem robiť. Ale Andrea odpovedala – podľa očakávania – že to, samozrejme, nemôže, lebo má len 15 rokov.

„Ale aj ja mám *len* 15 rokov,“ argumentoval som.

„Lenže vieš čo – naši by ma zabili, keby to zistili. Bojím sa. Ani si to neviem predstaviť. Je mi to čudné,“ povedala.

„Tak dobre...“ zamyslel som sa a pokračoval som: „Lenže ja to chcem.“

„Tak si budeš museť nájsť nejakú inú,“ odsekla Andrea.

„Tak dobre,“ súhlasil som. A vedel som už, kto to bude.

Keď Andrea odcestovala, zavolať som Linde a navrhol som jej, aby zobrala svojho jazvečíka a išla so mnou a s naším Ronom na prechádzku do Sadu Janka Kráľa.

Prišla v košeli a v kraťasoch odstrihnutých z riflí – takých krátkych, ako to len išlo. A v teniskách. Bola krásna. To som už hovoril. Lenže ona bola krásna furt. Mala dlhé rovné vlasy až po zadok a nenosila podprsenku – trochu sa zavlnila a mne sa hneď postavil.

„Čo je?“ spýtala sa. „Ideme, ne?“

„Jasné,“ povedal som a myslel som na ľadové cencúle, aby mi trochu klesol. Prechádzali sme sa tri hodiny a rozprávali sme sa o všetkom možnom.

Potom sme dlho sedeli na lavičke a hľadeli na západ slnka. Rono a Lindin jazvečík – Cyril – si skvele rozumeli. Konečne mal aj Rono nejakého kamoša – do tej doby sa ho psy buď báli, alebo si naňho dovoľovali.

Odprevadil som ju domov do Karlovky, a celý zasnívajúci som išiel pešo domov. Bol som už párkrát zamilovaný – ale keď som tak prechádzal od Pekáča k Novému mostu a ďalej k nám na Leninko a pozeral sa do neba – mal som pocit, že toto je také

ozajstné, či čo. Rono behal od stĺpa k stĺpu, a ja som mal pocit, že fakt žijem. Že sa deje môj život. Odvtedy som sa cítil nejaký dospelejší. Lebo to už nebolo, že som si voľačo predstavoval, že raz bude. Ale už *to bolo naozaj*.

Druhý deň sme išli s Lindou na Zlaté Piesky a bozkávali sme sa tam v tráve. Bolo to úplne super. Popraskali mi z toho ústa... teda pery na ústach. Rado tomu hovoril perie miesto pery, a mňa to vždycky *hovadsky* vytáčalo. Potom to už hovoril naschvál tak.

Ležal som vedľa Lindy a bozkával ju cez plavky aj na bradavky. Andrea by mi *také niečo* na verejnosti *nikdy* nedovolila.

Každú chvíľu som si musel ľahnúť na brucho, lebo ináč by bolo vidieť, že mi *zase* stojí. Vtedy som mal také napasované plavky, žiadne bermudy, a cez tie napasované plavky bolo vidieť všetko. Lenže Linde to pripadalo srandovné a nechcela mi dovoliť, aby som sa prevrátil na brucho. Keď sa mi to podarilo, hladkala ma na chrbte a štekľila ma a hovorila, že takto budem musieť ležať na bruchu až do večera.

O týždeň odišli matka a Vlasto niekam na ryby a bracho odišiel do tábora, takže som mal celý byt pre seba. Boli sme zase celé poobedie v Petržke v parku a potom som Lindu zavolať k nám.

Nešlo nám to veľmi šikovne, keďže sme s tým nemali ani jeden žiadne skúsenosti. Bozkávanie a tak, to bolo OK, ale to ďalšie už vôbec. Akoby sme sa nejako nevedeli odhodlať, či čo.

„Vieš čo, vyzlečeme sa. Každý sám, dobre?“ navrhol som. Za pol minúty som bol holý. Linda za minútu. Hanbila sa a zakrývala sa, ako sa dalo. Ja som sa ani nesnažil nič zakryť. Teraz alebo nikdy, povedal som si.

„Pod' sem,“ podal som jej ruku a zobral ju na gauč. „Vôbec sa nemusíš báť.“

„*Ja sa nebojím*,“ zašepkala.

Ale nevyšlo to bohvieako. Linda bola trochu napätá a ja som zo začiatku nevedel, kam to mám vlastne strčiť. Atd'. Proste to nešlo. Potom ju to zbolelo a už to nechcela. Ale aj tak to bolo super. Bozkávali sme sa a hladkali a potom mi to Linda urobila rukou. Keď som dostriekal, Linda sa hrozne rozosmiala. Aj ja som sa potom smial.

Ešte sme sa potom dlho bozkávali a ja som ju odprevadil do Karlovky, lebo musela byť o ôsmej doma. Aj tak sme tam došli neskoro, a ja som zostal stáť za dverami a počul som, ako jej matka nadávala. Že sa o ňu bála.

Zase som išiel domov pešo a celý čas som si predstavoval, ako s Lindou odídeme do Ameriky, keď budeme dospelí a doštudujem vysokú. Dostanem sa na obchodné zastúpenie – cez Petrimex alebo iný podnik ZO, a budem tam zarábať, budeme bývať v New Yorku alebo niekde.

S Lindou bolo *všetko* super. Budúce plány. Aj súčasnosť. Celé to leto s ňou. Úplne som zabudol na starosti so školou, a aj na to, čo mi hovorila Tlsta – o tých posudkoch a že si mám dávať bacha. Resp. že ona si má dávať bacha na mňa. Úplne som to vypustil.

9

Koncom augusta som odcestoval k dedovi do Prahy. Napadlo mi, že by som ho mohol prekvapiť, a tak som im dopredu ani nezavolať. Linda bola na chate s fotrovcami a ja som nasadol ráno na vlak a o šesť hodín som bol v Prahe. O ďalšiu hodinu z Hlavního nádraží na Hanspaulke. Prišla mi otvoriť teta Marie a úprimne povedané – nevyzerala dva razy nadšene.

„Došiel som na prázdniny!“ oznámil som s úsmevom, ale ona len prekvapene otvorila bránku a povedala: „Pojď dál.“ Odviedla ma potom do kuchyne – vchádzalo sa tam z haly, dvere do obývačky boli zavreté a dedka som nikde nevidel.

„Čo sa deje? Kde je dedo?“

Marie bola evidentne v rozpakoch:

„Tomíku, tak jsem ráda, žes přijel. Ale víš, zrovna tady máme návštěvu. Staré známé... Škoda, žes nedal vědět, že jsi na cestě.“

„No, malo to byť také malé prekvapko,“ vysvetlil som.

„Oni přijeli na několik dní, víš... Hm, kam jen tě uložíme...“ uvažovala.

„Marie, s kým to tam mluvíš?“ ozval sa dedkov hlas. Teta nepovedala nič. Vôbec som tomu nerozumel. Veď miesta tam mali dosť, všetci by sme sa v pohode pomestili...